

YENİ TÜRK TİCARET KANUNUNA GÖRE LİMİTED ŞİRKETLERDE EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Mustafa YAVUZ*

Öz

01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, limited şirket ortakları açısından mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda öngörülmeyen bir takım yükümlülükler getirmiştir. Bu yükümlülüklerden birini de “ek ödeme yükümlülüğü” oluşturmaktadır. Bu çalışmada, 6102 sayılı Kanunda düzenlenen ek ödeme yükümlülüğünün şartları, tahsili, azaltılması veya kaldırılması, ortaklıktan sonra da devamı ile bu yükümlülük kapsamında yapılan ödemelerin geri verilmesi ve sözkonusu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde başvurulabilecek yaptırımların neler olduğu açıklanmıştır. Ayrıca uygulamada karşılaşılabilecek muhtemel sorunlara da çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Limited şirket, ek ödeme yükümlülüğü, şirket sözleşmesi, yaptırım

1. GİRİŞ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹ (YTTK), birkaç hükmü dışında 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda (ETTK) limited şirket ortaklarının ek ödeme ile yükümlü kılınıp kılınamayacağına ilişkin açık bir hüküm bulunmamakta ve ortakların sadece koymayı taahhüt ettikleri sermaye payını ödemekle sorumlu olacağı kabul edilmekteydi. Ancak YTTK’da bu belirsizlik giderilmiş ve ortakların sorumluluğu ağırlaştırılmıştır.

YTTK ile getirilen ek ödeme yükümlülüğünün temel amacı, finansal yönden kötü duruma düşen ve/veya bilanço açığı bulunan şirkete, ortakların yapacakları ek ödemelerle yardımcı olmaktır. Ek ödeme, geçici zararı

* Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Başmüfettişi

1 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 13.01.2011 tarihinde TBMM’de kabul edilmiş, 14.02.2011 tarihli, 27846 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış ve 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

gideren bir ek finansman aracı niteliğindedir. Şirket sözleşmesinde öngörülmesi ve kanunda yer alan şartların gerçekleşmesi halinde ortaklar, bu yükümlülüğü yerine getirmekle mükelleftir.

Bu çalışmamızda, YTTK’da düzenlenen limited şirket ortaklarının ek ödeme yükümlülüğü konusu, bütün yönleriyle etraflı bir şekilde değerlendirilecek, Kanunda yer almayan ancak uygulamada karşılaşılabilecek hususlar açıklanmaya çalışılacaktır. Limited şirket ortaklarının, özel kanun niteliğinde olan 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanundan kaynaklanan sorumlulukları ise bu çalışmanın kapsamı dışındadır.

2. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN ŞARTLARI

YTTK’nın 573/II. maddesinde; ortakların, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme yükümlülüğünü² yerine getirmekle yükümlü olduğu hükme bağlanmıştır. Söz konusu hüküm ile sermayenin korunması ilkesi kapsamında limited şirket ortakları, ek ödeme yapmakla sorumlu tutulmuştur. Ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin YTTK’da aranan şartlar aşağıda açıklanmıştır.

2.1. Şirket Sözleşmesinde Öngörülme Olma

YTTK’nın 603. maddesi gereğince, limited şirket ortaklarına esas sermaye payı bedellerini ödemeleri dışında ek ödeme yükümlülüğü getirilebilecektir. Ek ödeme yükümlülüğünün şirket sözleşmesinde düzenlenmesi zorunludur. Sözleşmede, ek ödeme yükümlülüğü ile bunun şekil ve kapsamı açıkça belirtilmelidir. Sözleşmede düzenlenmesi halinde bu yükümlülük tüm ortaklar için bağlayıcı olacaktır. Bununla beraber, şirket sözleşmesinde bazı paylar için ek ödeme yükümlülüğü öngörülürken, bazı paylar

2 YTTK’nın birçok maddesinde “ek ödeme” ile “yan edim” yükümlülükleri birlikte ifade edilmektedir. Ek ödeme yükümlülüğü şirketin zarara uğraması olasılığında ortağı şirkete finansal destek sağlama borcu altına sokan bir yükümlülük iken, yan edim yükümlülüğü ortağın şirkete karşı yerine getirmeyi taahhüt ettiği şirketin işletme konusunun gerçekleşmesine hizmet edebilecek dönemsel nitelikteki edimleridir. Bu çalışmada sadece ek ödeme yükümlülüğü değerlendirilmiş olup, yan edim yükümlülüğü başka bir çalışmada ele alınacaktır.

için bu yükümlülüğün kabul edilmemesi de mümkündür. Kanunda böyle bir uygulamayı yasaklayan doğrudan ya da dolaylı bir hüküm mevcut değildir. Ancak, bu yönde bir hüküm şirket sözleşmesine konurken eşit işlem ilkesine³ ve dürüstlük kuralına aykırı hareket edilmemelidir. Öte yandan ek ödeme yükümlülüğünün tutarı belirsiz ve sınırsız değildir. Bu yükümlülük, şirket sözleşmesinde ancak sermaye payını esas alan belirli bir tutar olarak öngörülebilecektir. Bu tutar esas sermaye payının itibari değerinin iki katını aşamayacaktır.

Ek ödeme yükümlülüğü kuruluş sözleşmesinde düzenlenebileceği gibi sonradan şirket sözleşmesinde değişiklik yapılarak da öngörülebilir. Kanun koyucu kuruluştan sonra getirilen veya ağırlaştırılan ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin nitelikli karar nisabı öngörmüştür. Buna göre şirket sözleşmesini değiştirip, ek ödeme yükümlülüğü içeren veya mevcut yükümlülüğü artıran genel kurul kararları, ancak ilgili tüm ortakların onayıyla, bir başka ifadeyle oybirliği ile alınabilecektir (YTTK md. 607). Böyle bir karara, ortaklardan biri dahi karşı çıksa ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin sözleşme değişikliği reddedilmiş olacaktır.

Ek ödeme yükümlülüğü ilk defa YTTK’da düzenlenmiştir. Dolayısıyla, YTTK’nın yürürlüğe girdiği 01.07.2012 tarihinden önce kurulan limited şirketlerin sözleşmelerinde bu yönde bir hüküm bulunmamaktadır. Bu şirketlerin ek ödeme yükümlülüğü müessesesinden faydalanabilmeleri için sözleşme değişikliğine gitmeleri ve sözleşmelerinde anılan yükümlülüğün şekil ve kapsamını belirlemeleri gerekmektedir. Bahsi geçen tarihten önce kurulmuş olan limited şirketlerin sözleşmelerinde yapılacak olan değişikliğe ilişkin genel kurul kararı, bütün ortakların ittifakıyla alınmalıdır.⁴ Ek

3 YTTK’nın 627. maddesinde, müdürlerin ortaklara eşit şartlar altında eşit işlem yapacağı hükme bağlanmıştır. Eşit işlem ilkesine aykırı olan kararlar, batıldır. Şirket sözleşmesinin düzenlenmesinde de bu ilke göz önünde bulundurulmalıdır.

4 6103 sayılı Kanunun 22. maddesi gereğince limited şirketlerin sözleşmelerini, 01.07.2012 tarihinden itibaren oniki ay içinde YTTK’ya uyumlu hale getirmeleri gerekmekte olup, şirket sözleşmesini uyumlu hale getirmek için yapılacak olan genel kurullarda toplantı nisabı aranmayacaktır. Ancak, şirket sözleşmesine ek ödeme yükümlülüğü konması hususu, sözleşmenin uyumlaştırılması kapsamında değerlendirilmemelidir. Zira uyumlaştırma, şirket sözleşmesinde yer alan ancak YTTK’ya aykırı olan konularda yapılacaktır. Ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin mevcut sözleşmelerde bir hüküm bulunmadığından uyumlaştırma da gerekmemektedir. Dolayısıyla, limited şirket sözleşmesine ek ödeme yükümlülüğüne dair bir hükmün konulabilmesi için ilgili sözleşme değişikliği kararı oybirliği ile alınmak zorundadır.

ödeme yükümlülüğü konusunda oybirliği ile sözleşme değişikliği yapılmadıkça, limited şirket ortakları hiçbir şekilde bu ödemedenden sorumlu tutulmayacaktır.

2.2. Belli Hallerin Gerçekleşmiş Olması

Ek ödeme temelde bilanço açıklarını kapatmak amacıyla öngörülmuş bir araçken, son zamanlarda değişik ülke uygulamalarında bu sınırlama kalkmış ya da değişmiştir. Böylece limited şirketler, hayatlarını sürdürebilmek ve ödeme dar boğazından çıkabilmek için yeni bir olanağa kavuşmuştur. YTTK'daki ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin hükümlerin hazırlanmasında da yeni sistem dikkate alınmıştır.

YTTK'nın 603/I. maddesine göre ortaklardan ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesi ancak üç durumda istenebilecektir. Bunlar;

Şirket esas sermayesi ile kanuni yedek akçeler toplamının şirketin zararını karşılayamaması,

Şirketin bu ek araçlar olmaksızın işlerine gereği gibi devamının mümkün olmaması,

Şirket sözleşmesinde tanımlanan ve özkaynak ihtiyacı doğuran diğer bir halin gerçekleşmiş bulunmasıdır.

Görüldüğü üzere, ek ödeme yükümlülüğünü gerektiren hallerin kapsamı oldukça geniş tutulmuştur. Ek ödemede bulunulması, belirtilen üç hal dışında şirketin iflas etmesi durumunda da talep edilecektir. Şirketin iflasının açılmasıyla ek ödeme yükümlülüğü ortaklar açısından muaccel hale gelecektir.

3. EK ÖDEMENİN TAHSİLİ

Kanunda öngörülen şartların oluşması halinde her ortak, **sadece kendi esas sermaye payına düşen ek ödemeyi** yerine getirmekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesi açısından ortaklar arasında müteselsil sorumluluk sözkonusu değildir. Ancak, bir esas sermaye payı birden fazla ortağa ait ise paydaşlar şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme yükümlülüğünden dolayı şirkete karşı müteselsilen sorumlu olacaktır.

Şartlar gerçekleşmişse, genel kurul ya da herhangi bir komisyonun kararına gerek kalmaksızın ek ödemeler müdürler tarafından istenecektir.

Ancak şirket tasfiye sürecinde ise tasfiye memurları, iflas halinde ise iflas idaresi, kayyım idaresi altında ise kayyım tarafından bu ödemenin talep edilebileceğinin kabulü gerekir. (Can, 2011, 16) Öte yandan, limited şirketler, YTTK'nın 612. maddesinde gösterilen esaslar çerçevesinde kendi esas sermaye paylarını iktisap edebilmektedir. Ancak şirketin, iktisap ettiği kendi esas sermaye paylarına ait ek ödeme yükümlülükleri, sözkonusu paylar şirketin elinde bulunduğu sürece istenemeyecektir.

4. EK ÖDEMENİN AZALTILMASI VEYA KALDIRILMASI

YTTK'da menfaatler dengesine uygun olarak, ek ödeme yükümlülüğünün hangi hallerde azaltılabileceği veya kaldırılabilirliği de düzenlenmiştir. Anılan Kanununun 603/VI. maddesine göre **ek ödeme yükümlülüğünün azaltılması veya kaldırılması ancak esas sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının zararları tamamen karşılması halinde mümkün** olacaktır. Bu şartın sağlanması sonrasında ek ödeme yükümlülüğünün azaltılması veya kaldırılması için esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümler kıyas yoluyla uygulanacaktır. Limited şirketlerde sermaye azaltılmasının düzenlendiği YTTK'nın 592. maddesinde “anonim şirketlerin esas sermayenin azaltılmasına ilişkin hükümlerinin limited şirketlere kıyas yoluyla uygulanacağı, esas sermayenin borca batık bilançonun iyileştirilmesi amacıyla, ancak şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme yükümlülüklerinin tamamen ödenmesi halinde azaltılabileceği” ifade edilmiştir. Bu halde ek ödeme yükümlülüğünün azaltılması/kaldırılması işleminde, anonim şirketlerin sermayesinin azaltılmasına ilişkin hükümleri tatbik edilecektir.

Bahsi geçen hükümlere istinaden, limited şirketlerde ek ödeme yükümlülüğünün azaltılması ya da kaldırılması için genel kurul tarafından şirket sözleşmesinin ilgili hükümlerinin değiştirilmesi gerekmektedir. Genel kurul toplantısına ilişkin çağrı ilanlarında, ek ödeme yükümlülüğünün azaltılmasının/kaldırılmasının sebepleri ile bunun amacı ve ne şekilde yapılacağı ayrıntılı bir şekilde ve hesap verme ilkelerine uygun olarak açıklanacaktır. Ayrıca müdür/müdürler bu hususları içeren bir raporu genel kurula sunacak, genel kurulca onaylanmış rapor ise tescil ve ilan edilecektir. Genel kurul kararı, **sermayenin en az yüzde yetmişbeşini (3/4)** oluşturan payla-

rın sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınabilecektir. Genel kurul ek ödeme yükümlülüğünün azaltılmasına/kaldırılmasına karar verdiği takdirde, müdür/müdürler, bu kararı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve aynı zamanda şirket sözleşmesinde öngörüldüğü şekilde yedişer gün arayla, üç defa ilan edecektir. İlanda alacaklılara, üçüncü ilandan itibaren iki ay içinde, alacaklarını bildirerek bunların ödenmesini veya teminat altına alınmasını isteyebilecekleri belirtilecektir. Şirketçe bilinen alacaklılara ayrıca çağrı mektupları gönderilecektir. Ek ödeme yükümlülüğünün azaltılması/kaldırılması, ancak alacaklılara verilen sürenin sona ermesinden ve beyan edilen alacakların ödenmesinden veya teminat altına alınmasından sonra azaltılabilecek; aksi halde alacaklılar şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde bu işlemin tescilinin ilan edilmesinden itibaren iki yıl içinde iptal davası açabilecektir (YTTK md. 603/VI, 592, 473, 474, 475).

5. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN ORTAKLIKTAN SONRA DA DEVAM ETMESİ

Ek ödeme yükümlülüğü, kural olarak, ortağın şirketten ayrılması ile o ortak yönünden sona ermekte ve bu yükümlülük payı devralana geçmektedir. Ancak, YTTK'nın 604. maddesinde bu kurala bir istisna getirilmiştir. Anılan madde gereğince şirket, ortağın şirketten ayrılmasının tescil edildiği tarihten itibaren **iki yıl içinde iflas etmiş** ise bu eski ortakdan da ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmesi istenecektir. Madde gerekçesinde(Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, S.Sayısı:96) bu istisnai düzenlemenin amacının, alacaklıları korumak ve özellikle kötü niyetli ayrılmalara engellemek olduğu, aksi halde, fazla paya sahip (hakim) ortağın işlerin iyi gitmediğini görünce şirketten kolayca ayrılarak sözkonusu yükümden kurtulup, ona güvenerek kredi veren alacaklıları kandırması olacağı ifade edilmiştir.

Ayrılan ortak ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmişse, payı alan yeni ortak ek ödeme yapmakla yükümlü olmamaktadır. Ayrılan ortak zamanında mevcut olan ek ödeme yükümlülüğü, yeni ortak tarafından yerine getirilirse yine sorumluluk doğmamaktadır. Ancak YTTK'nın 604/II. maddesine göre; ek ödeme yükümlülüğü mevcut olup halef tarafından

yerine getirilmediği takdirde, eski ortağın sorumluluğu, yükümlülüğün gerçekleştiği tarihte kendisine karşı ileri sürülebileceği ölçüde ve miktarda devam etmektedir.(Can, 2011, 17) Ayrılan ortağa ek ödeme yükümlülüğü için başvurulabilecek hallerde halefin, yükümlülüğü yerine getirdiği ölçüde eski ortak, borçtan kurtulacaktır.

Diğer taraftan, limited şirketlerde esas sermaye payının devredilebilmesi için devir borcunu doğuran işlemlerin yazılı şekilde yapılması gerekmektedir. Düzenlenecek olan devir sözleşmesinde şirket sözleşmesinde yer alması halinde ek ödeme yükümlülüğünün belirtilmesi zorunludur.⁵ Bunun dışında, şirket sözleşmesinde ek ödeme yükümlülüğü öngörüldüğü takdirde, şirketi korumak amacıyla devir alanın ödeme gücünün şüpheli olduğu hallerde devir alandan teminat istenebilecektir. Teminat verilmezse genel kurul, şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa bile, devir onayını reddedebilecektir (YTTK md. 595/VI). Bu düzenleme, payın devrini sınırlandıran yöntemlerden birini oluşturmaktadır.

6. EK ÖDEME KAPSAMINDA YAPILAN ÖDEMELERİN ORTAĞA GERİ VERİLMESİ

YTTK’da ortaklardan alınan ek ödemelerin geri verilmesi de öngörülmüştür. Ancak bunun için belli şartların sağlanması gerekmektedir. Mezkur Kanunun 605. maddesinde, “*yerine getirilen ek ödeme yükümlülüğünün kısmen veya tamamen ortağa geri verilebilmesi için ek ödemeye ilişkin tutarın, serbestçe kullanılacak yedek akçeler ile fonlardan karşılanabilir olmasının şart olduğu*” vurgulanmıştır. Söz konusu maddede yer alan “*bu durumun işlem denetçisi tarafından doğrulanmış bulunması*” ibaresi 6335 sayılı Kanun⁶ ile madde metninden çıkartılmıştır.

Öte yandan, belirtelim ki, Kanun esas sermaye yanında ek ödeme için de faiz verilmesini yasaklamıştır. Dolayısıyla, ek ödeme için faiz istenemeyecektir. Durum böyle olmakla birlikte, ortak ek ödeme yükümlülüğünü

5 Ek ödeme yükümlülüğünün, limited şirketler tarafından çıkartılan esas sermaye pay senetlerinde de belirtilmesi zorunludur (YTTK md. 593/II).

6 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 26.06.2012 tarihinde TBMM Genel Kurulunda kabul edilmiş ve 30.06.2012 tarihli, 28339 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

yerine getirmişse, ödediği tutar esas sermaye payının itibari değerine eklenecek ve kar payı, bu suretle bulunan toplam tutar esas alınarak ödenecektir (YTTK md. 608/II, 609).

7. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN YERİNE GETİRİLMEMESİNİN YAPTIRIMI

YTTK’da ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde herhangi bir müeyyide öngörülmemiştir. Bu durumda, şirket alacağı olması dolayısıyla doğmuş alacak miktarının, temerrüt faizi oranı belirlenmemişse **ticari temerrüt faizinin** ve YTTK’nın 577/I-f maddesi⁷ uyarınca şirket sözleşmesinde belirlenmişse sözleşme cezasının (cezai şart) ödenmesinin şirket tarafından talep ve dava edilebileceği (Can, 2011, 17) değerlendirilmektedir.

8. SONUÇ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, limited şirket ortaklarının haklarında iyileşme yaptığı kadar ortaklara bir takım yükümlülükler de getirmiştir. YTTK’da ilk defa düzenlenen yükümlülüklerin başında ek ödeme yükümlülüğü gelmektedir. Ortaklar kuruluş sözleşmesinde düzenlenmesi ya da şirket sözleşmesinde oybirliğiyle yapılan değişikliklerle eklenmesi şartıyla esas sermaye payının itibari değerinin iki katını aşmamak üzere ek ödeme ile yükümlü tutulabileceklerdir. Kanunda öngörülen şartların gerçekleşmesi halinde ortaklar, müdürler tarafından talep edilen ek ödemeyi şahsen ifa etmekle yükümlüdür. Bununla beraber şirket, ortağın şirketten ayrılmasının tescil edildiği tarihten itibaren iki yıl içinde iflas etmesi durumunda bu eski ortakta da ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmesi istenecektir. Şirket sözleşmesinde yer alan ek ödeme yükümlülüğünün azaltılması veya kaldırılması ancak esas sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının zararları tamamen karşılması halinde mümkün olacaktır. Bu şart sağlanmadıkça sözleşme değişikliği yapılarak ek ödeme yükümlülüğü azaltılamaz ve kaldırılamaz.

7 YTTK’nın 577/I-f maddesinde yer alan “Kanunda ya da şirket sözleşmesinde öngörülmemiş bulunan yükümlülüklerin hiç ya da zamanında yerine getirilmemeleri hâlinde uygulanabilecek sözleşme cezası hükümleri”, şirket sözleşmesinde öngörüldüğü takdirde bütün ortaklar açısından bağlayıcı olacaktır.

Ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin ETTK'da bir düzenleme bulunmadığından, 01.07.2012 tarihinden önce kurulmuş olan limited şirketlerin sözleşmelerinde de bu hususta bir hüküm yer almamaktadır. Söz konusu şirketler eğer ki, ek ödeme yükümlülüğü müessesinden yararlanmak istiyorlarsa, ortakların tamamının onayla sözleşme değişikliğine gitmeleri ve bu yönde bir hükme sözleşmelerinde yer vermeleri gerekmektedir. Aksi takdirde, ortaklar ek ödeme yapmakla sorumlu tutulamayacaktır.

KAYNAKÇA

Can, Mustafa Erdem (2011), “Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Şirket Ortağının Borçları ve Yükümlülükleri”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. XV, 4 (2011)

Komisyon Raporu: **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu**, Esas No:1/324, S.Sayısı:96

T.C. Yasalar (09.07.1956). **6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu**. Ankara: Resmi Gazete (9353 sayılı)

T.C. Yasalar (14.02.2011). **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu**. Ankara: Resmi Gazete (27846 sayılı)

T.C. Yasalar (14.02.2011). **6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun**. Ankara : Resmi Gazete (27846 sayılı)

T.C. Yasalar (30.06.2012). **6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**. Ankara : Resmi Gazete (28339 sayılı)

